

Ďalšie zistenia o slovenských učiteľoch v treťom cykle štúdie OECD TALIS 2018

OECD dnes zverejňuje ďalšie zistenia o učiteľoch v 2. časti medzinárodnej správy TALIS 2018. Medzinárodná štúdia OECD o vyučovaní a vzdelávaní TALIS (Teaching and Learning International Study) je najväčšou medzinárodnou štúdiou, ktorá sa zameriava na učiteľov. Do štúdie OECD TALIS 2018 sa zapojilo celkovo 260 000 učiteľov z 31 krajín OECD a 17 ďalších krajín a regiónov sveta. Spomedzi zapojených krajín bolo 23 členských krajín EÚ. Slovensko sa zúčastnilo všetkých troch cyklov tejto štúdie, prvý cyklus bol realizovaný v roku 2008, druhý cyklus v roku 2013 a v poradí tretí v roku 2018. Dňa 19. júna 2019 bola zverejnená 1. časť zistení štúdie OECD TALIS 2018 na Slovensku.

Do štúdie TALIS 2018 sa na Slovensku zapojilo 181 škôl s 3 046 učiteľmi, vyučujúcimi na druhom stupni základných škôl a nižšom stupni osemročných gymnázií a 180 riaditeľov škôl. Štúdiu TALIS 2018 realizoval Národný ústav certifikovaných meraní vzdelávania (NÚCEM) v období od 30. 4. 2018 do 11. 5. 2018 a spočívala vo vyplnení školského dotazníka riaditeľom školy a učiteľských dotazníkov vybranými učiteľmi. Vyplnenie dotazníkov prostredníctvom internetu – elektronicky, trvalo približne 45 až 60 minút.

Ďalšie zistenia štúdie TALIS 2018 Slovensko – 2. časť

Ako učitelia vnímajú svoje povolanie a pracovné podmienky?

- V priemere krajín OECD **iba 26 % učiteľov a 37 % riaditeľov** zapojených v štúdiu TALIS vyjadrilo *súhlas*, resp. *rozhodný súhlas* s tvrdením, že **povolanie učiteľa je spoločnosťou oceňované**. V **Slovenskej republike** je tento **podiel najmenší** zo všetkých krajín OECD a spoločnosťou sa cíti byť ocenenými len **4,5 % učiteľov a 2,1 % riaditeľov**. V porovnaní s predchádzajúcim cyklom TALIS 2013 nenastal u slovenských učiteľov a ani riaditeľov významný rozdiel v ich vnímaní, akým je v spoločnosti ich povolanie oceňované.
- **Oproti roku 2013 sme zaznamenali na Slovensku v TALIS 2018 pozitívnu zmenu** v tom, ako sú slovenskí učitelia **spokojní so svojím povolaním**. Významne viac učiteľov vyjadrilo *súhlas*, resp. *rozhodný súhlas* s výrokom: *výhody tejto profesie jednoznačne prevažujú nad nevýhodami* (o 8,8 percentuálnych bodov); *ak by som sa mal/-a znovu rozhodnúť, určite by som si túto prácu vybral/-a* (viac o 4,9 percentuálnych bodov) a významne menej s výrokom *ľutujem, že som sa rozhodol/-a stať učiteľom/-kou* (o 4,7 percentuálnych bodov). **Spokojnejší so svojím povolaním sú učitelia na vidieku oproti učiteľom v meste**. O 6,5 percentuálneho bodu viac slovenských učiteľov pracujúcich v mestách ako na vidieku, uvažuje nad tým, či by nebolo lepšie vybrať si iné povolanie.
- **Pri skúmaní spokojnosti so svojou prácou a pracovným prostredím** v priemere krajín OECD 92,6 % a v SR **94,7 % učiteľov uviedlo, že sú spokojní so svojím výkonom v aktuálnej škole** (riaditelia OECD 94,1 %, SR 93 %). Túto vysokú mieru spokojnosti možno vidieť aj v názoroch na ich súčasné pracovné prostredie. Pri porovnaní s rokom 2013 nenastala v rámci SR v tejto oblasti významná zmena.

- Približne jeden z piatich učiteľov v priemere krajín OECD uviedol, že vo svojej práci **zažíva stres veľmi** (OECD 18,1 %, SR 11,5 %) alebo **dost** (OECD 30,6 %, SR 32 %). Približne **68,8 % riaditeľov škôl v priemere krajín OECD a 85,3 % riaditeľov v SR** uviedlo, že medzi ich hlavné príčiny stresu patrí *priveľké množstvo administratívnej práce, udržiavanie súladu s meniacimi sa požiadavkami zriaďovateľov, VÚC alebo ministerstva školstva (OECD 55,5 %, SR 65,2 %), zodpovednosť za výsledky žiakov (OECD 46,4 %, SR 55,9 %), reagovanie na obavy rodiča alebo opatrovníka (OECD 46,5 %, SR 43,4 %) a udržiavanie disciplíny v triede (OECD 41,7 %, SR 39,7 %).*
- V priemere krajín OECD **65,5 % riaditeľov** zapojených v štúdiu TALIS uviedlo, že pracuje na *plný pracovný úväzok bez povinnosti vyučovania žiakov (v SR len 3,9 %)*; 30,9 % riaditeľov v priemere OECD pracuje na *plný pracovný úväzok s povinnosťou vyučovania žiakov (v SR až 93,1 %)*; 1,6 % riaditeľov pracuje na *častočný pracovný úväzok bez vyučovania žiakov (SR 0 %)* a 2 % riaditeľov pracuje na *častočný pracovný úväzok s vyučovaním žiakov (SR 3 %)*. **Spomedzi krajín OECD iba v Českej republike, Slovenskej republike a Izraeli uviedlo viac než 90 % riaditeľov, že pracujú na plný pracovný úväzok s povinnosťou vyučovania žiakov.**

Aká je spokojnosť učiteľov a riaditeľov škôl s platovým hodnotením?

- **V priemere krajín OECD 39,4 % učiteľov a 46,5 % riaditeľov súhlasí alebo rozhodne súhlasí** s tvrdením, že **sú spokojní s platovým ohodnotením, ktoré dostávajú za svoju prácu** v čase realizácie štúdie v roku 2018. Naopak, **na Slovensku** je s platovým ohodnotením spokojných len **takmer 18 % učiteľov a 22,6 % riaditeľov škôl**. So svojím platovým ohodnotením je v SR významne viac (o 23,3 percentuálnych bodov) spokojných riaditeľov neštátnych škôl v porovnaní so štátnymi školami. O 10,4 percentuálnych bodov je viac spokojných učiteľov pôsobiacich na vidieku (do 3 000 obyvateľov) v porovnaní s učiteľmi pôsobiacimi v mestách (nad 100 000 obyvateľov). Bez ohľadu na platové ohodnotenie je **na Slovensku spokojných s podmienkami svojej pracovnej zmluvy 80,4 % učiteľov a 73,2 % riaditeľov** (OECD 65,6 % a 66,4 %).

Aké sú formy spolupráce učiteľov?

- TALIS dlhodobo skúma širokú škálu aktivít spolupráce medzi učiteľmi. Učitelia majú veľa príležitostí na komunikáciu a spoluprácu so svojimi kolegami. Niektoré druhy aktivít znamenajú hlbšiu úroveň spolupráce, ktorá vyžaduje vysoký stupeň vzájomnej interakcie, zatiaľ čo iné formy vyžadujú len jednoduchú výmenu informácií alebo koordináciu výučby medzi učiteľmi. **V TALIS 2018 bol oproti roku 2013 v SR zaznamenaný najvýraznejší pokles spolupráce učiteľov v oblastiach *tímové vyučovanie v triede* (o 16,3 percentuálneho bodu), *výmena vyučovacích materiálov* (o 7,8 percentuálneho bodu) a *diskusia o pokroku vo vzdelávacích výsledkoch určitých žiakov* (o 7,6 percentuálneho bodu).**
- Podľa zistení **TALIS 2018 nastal v SR v porovnaní s cyklom v roku 2008 významný nárast spolupráce v oblastiach *spolupráca s ostatnými učiteľmi v škole kvôli zabezpečeniu spoločných noriem v hodnotení na sledovanie pokroku žiakov* a *diskusia o pokroku vo vzdelávacích výsledkoch určitých***

žiakov (o 22,3 percentuálneho bodu, resp. 8,5 percentuálneho bodu). Oproti roku 2008 v SR nastal významný pokles spolupráce v oblastiach *hospitácia na hodine a poskytnutie spätnej väzby* (o 8,8 percentuálneho bodu); *výmena vyučovacích materiálov* (o 5,2 percentuálneho bodu); *účasť na kolaboratívnom odbornom vzdelávaní* (o 4,4 percentuálne body) a *zapojenie rôznych tried a vekových skupín do spoločných činností* (o 4 percentuálne body).

Aké sú pohľady riaditeľov na riadenie škôl a rozhodovacie právomoci učiteľov?

- Na Slovensku, podobne ako v krajinách OECD, väčšina riaditeľov vyjadrila *súhlas*, resp. *rozhodný súhlas* s tvrdeniami, ktoré poukazujú na to, že **školy sú tímovo riadené**. 98 % riaditeľov škôl v krajinách OECD súhlasilo, že ich **škola poskytuje zamestnancom možnosť aktívne sa zúčastňovať na rozhodnutiach školy (SR 99 %)** a **škola poskytuje rodičom alebo opatrovníkom možnosť aktívne sa zúčastňovať na rozhodnutiach školy** (OECD 83,1 %, SR 85,7 %). Na Slovensku však možnosť aktívne sa zúčastňovať na rozhodnutiach poskytuje žiakom len v **60,1 % škôl v porovnaní s 80,8 % škôl v krajinách OECD**.
- Slovensko patrí medzi krajiny OECD s vyššou mierou rozhodovacích právomocí učiteľov. Štúdia TALIS mapuje činnosti a postupy, kedy učitelia sami preberajú vedenie v triede aj mimo nej, spolupracujú s kolegami na zlepšovaní podmienok školy a vzdelávaní žiakov a majú dôležité postavenie pri rozvoji vízií školy a stanovovaní cieľov. Viac ako 40 % riaditeľov uviedlo, že **učitelia v ich škole majú hlavnú zodpovednosť pri tvorbe školského poriadku a postupov** (OECD 40,1 %, SR 59,4 %); **tvorbe systému hodnotenia žiakov, vrátane národných hodnotení** (OECD 41,6 %, SR 62,1 %); **určení obsahu predmetov, vrátane národných kurikúl** (OECD 51,6 %, SR 62,3 %); **rozhodnutí, ktoré učebné materiály sa budú používať** (OECD 74,7 %, SR 72,8 %).

Čo je štúdia TALIS?

Medzinárodná štúdia OECD o vyučovaní a vzdelávaní (TALIS – Teaching and Learning International Study) je najväčšou medzinárodnou štúdiou, ktorá sa zameriava na učiteľov a riaditeľov škôl. TALIS sa prvýkrát uskutočnil v roku 2008 a ponúkol tak učiteľom a riaditeľom škôl na celom svete možnosť „prehovoriť“ o svojich skúsenostiach v školstve. Štúdia sa zameriava hlavne na tie oblasti, ktoré môžu efektívne ovplyvniť vzdelávanie. Učitelia tak poskytli vlastný pohľad a informácie o zaškoloňovacích programoch a možnostiach ďalšieho vzdelávania, o spätnej väzbe, ktorú dostávajú, o školskom prostredí v triede a o klíme školy, o ich vlastnej spokojnosti s prácou a pocitoch z ich vlastných profesionálnych schopností.

Cieľom štúdie TALIS je doplniť kľúčové medzinárodné a národné údaje o učiteľoch, učení a vplyve, ktorý môžu mať učitelia na vzdelávanie žiakov. TALIS dal príležitosť učiteľom a riaditeľom, aby prispeli k analýze vzdelávacieho systému a k rozvoju vzdelávacej politiky.

Špecifickým cieľom TALIS je poskytnúť zúčastneným krajinám pohľad z medzinárodnej perspektívy, ktorý doplní informácie o učiteľskom povolání a podmienkach vzdelávania so zvýšeným dôrazom na to, ako tieto podmienky ovplyvňujú pedagogický aspekt práce učiteľov, ako aj vzdelávacie prostredie v škole. Analýza dát zúčastnených krajín umožní jednotlivým krajinám spoznať iné krajiny s podobnými problémami a poučiť sa z iných prístupov k politike vzdelávania.